

Учет и налогообложение

УДК 656.7:338(045)

**Соловей Надія Василівна**

*кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту  
Національний авіаційний університет*

**Соловей Надежда Васильевна**

*кандидат экономических наук, доцент,  
доцент кафедры финансов, учета и аудита  
Национальный авиационный университет*

**Solovei Nadiia**

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit  
National Aviation University*

**Турова Лариса Леонідівна**

*старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту  
Національний авіаційний університет*

**Турова Лариса Леонидовна**

*старший преподаватель кафедры финансов, учета и аудита  
Национальный авиационный университет*

**Turova Larysa**

*Senior Lecturer  
National Aviation University*

**П'ятецька Богдана Миколаївна**

*студентка  
Національного авіаційного університету*

**Пятецкая Богдана Николаевна**

*студентка  
Национального авиационного университета*

**Piatrtska Bogdana**

*Student of the  
National Aviation University*

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАЦІЙНОЇ  
ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

**АНАЛИЗ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ  
АВИАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ**

**FINANCIAL RESULTS ANALYSIS OF THE AVIATION INDUSTRY  
ACTIVITIES OF UKRAINE**

*Анотація.* Занепад багатьох відомих компаній, привернув увагу до проблем достовірності фінансової звітності підприємств та довіри суспільства до них. Підприємці часто приховують своє справжнє фінансове становище, щоб не втратити споживачів, місце на ринку і не зазнати остаточного краху. Внаслідок цього створюється неадекватна інформаційна модель, тому що підприємці, зацікавлені в отриманні найвищих прибутків, забувають про чесність і сумлінність виконання своїх обов'язків. Сьогодні значна частина підприємств здійснюють свою діяльність не у сфері матеріального виробництва, а у сфері послуг, що зумовлює необхідність дослідження особливостей ведення обліку фінансових результатів саме у цій сфері. Фінансовий результат діяльності - це найважливіший показник, який цікавить всіх користувачів облікової інформації. В роботі аналізували авіаційну галузь, оскільки вона є невід'ємною частиною в житті сучасного суспільства. Згідно Повітряного кодексу України, авіаційна діяльність – це діяльність фізичних та юридичних осіб у галузі авіації або організація повітряного руху України. На жаль, сьогодні велика кількість авіаційних підприємств є неприбутковими або ж малоприбутковими. Вважаємо, що велика роль у вирішенні питань визначення й оптимізації величини фінансових результатів належить

бухгалтерському обліку і аналізу, адже можливість отримання найбільшого ефекту при найменших витратах, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів значною мірою залежить від того, наскільки швидко і точно підприємство здійснює облік та контроль власних витрат і доходів. У статті проаналізовано проблеми формування та обліку фінансових результатів діяльності підприємств авіаційної галузі, а також їх динаміку за останні роки. Розкрито сутність поняття «фінансові результати діяльності» як економічної категорії.

**Ключові слова:** *аналіз, авіаційні перевезення, фінансова діяльність, авіаційне підприємство, фінансові показники, рентабельність.*

**Аннотація.** *Упадок многих известных компаний, привлек внимание к проблемам достоверности финансовой отчетности предприятий и доверия общества к ним. Предприниматели часто скрывают свое истинное финансовое положение, чтобы не потерять потребителей, место на рынке и не потерпеть окончательного крушения. Вследствие этого создается неадекватная информационная модель, потому что предприниматели, заинтересованные в получении высоких прибылей, забывают про честность и добросовестность выполнения своих обязанностей. Сегодня значительная часть предприятий осуществляют свою деятельность не в сфере материального производства, а в сфере услуг, что обуславливает необходимость исследования особенностей ведения учета финансовых результатов именно в этой сфере. Финансовый результат деятельности - это важнейший показатель, интересующий всех пользователей учетной информации. В работе анализировали авиационную отрасль, поскольку она является неотъемлемой частью в жизни современного общества. Согласно Воздушного кодекса Украины, авиационная деятельность – это деятельность физических и юридических лиц в области авиации или организация воздушного движения Украины. К сожалению, сегодня большое количество авиационных предприятий*

*являются неприбыльными или малоприбыльными. Считаем, что большая роль в решении вопросов определения и оптимизации величины финансовых результатов принадлежит бухгалтерскому учету и анализу, ведь возможность получения наибольшего эффекта при наименьших расходах, трудовых, материальных и финансовых ресурсов в значительной мере зависит от того, насколько быстро и точно предприятие осуществляет учет и контроль собственных расходов и доходов. В статье проанализированы проблемы формирования и учета финансовых результатов деятельности предприятий авиационной отрасли, а также их динамику за последние годы. Раскрыта сущность понятия «финансовые результаты деятельности» как экономической категории.*

**Ключевые слова:** *анализ, авиационные перевозки, финансовая деятельность, авиационное предприятие, финансовые показатели, рентабельность.*

**Summary.** *The decline of many well-known companies drew attention to the enterprise problems of financial statements authenticity and public confidence in them. Entrepreneurs often hide their true financial position in order not to lose consumers or a place in the market and not to suffer a decisive crash. Subsequently, an inadequate information model is created, due to the entrepreneur's interest in making high profits, while honesty and integrity of their duties are being forgotten. Today, a significant part of enterprises operate not in the sphere of material production, but rather in the service sector, which conditions a necessity to a study the peculiarities of financial results accounting in this particular sphere. Financial performance is the most important indicator of interest to all users of accounting information. The article analyzed the aviation industry, since it is an integral part in the life of modern society. According to the Air Code of Ukraine, aviation activity is the activity of individuals and legal entities in the field of aviation or the air traffic organization of Ukraine. Unfortunately, today a large number of aviation enterprises are*

*either unprofitable or low-profit. We believe that a large role in solving the issues of determining and optimizing the value of financial results belongs to accounting and analysis, because the possibility of obtaining the greatest effect at the lowest cost of labor, material and financial resources largely depends on how quickly and accurately the company executes accounting and control of own expenses and incomes. The article analyzes the problems of enterprises activities financial results formation and accounting in the aviation industry, as well as their dynamics in recent years. The essence of "financial performance" concept as an economic category is disclosed.*

**Key words:** *analysis, air transportation, financial activities, aviation enterprise, financial indicators, profitability.*

Занепад багатьох відомих компаній, привернув увагу до проблем достовірності фінансової звітності підприємств та довіри суспільства до них. Підприємці часто приховують своє справжнє фінансове становище, щоб не втратити споживачів, місце на ринку і не зазнати остаточного краху. Внаслідок цього створюється неадекватна інформаційна модель, тому що підприємці, зацікавлені в отриманні найвищих прибутків, забувають про чесність і сумлінність виконання своїх обов'язків. Сьогодні значна частина підприємств здійснюють свою діяльність не у сфері матеріального виробництва, а у сфері послуг, що зумовлює необхідність дослідження особливостей ведення обліку фінансових результатів саме у цій сфері. Фінансовий результат діяльності - це найважливіший показник, який цікавить всіх користувачів облікової інформації. В роботі аналізували авіаційну галузь, оскільки вона є невід'ємною частиною в житті сучасного суспільства. Згідно Повітряного кодексу України, авіаційна діяльність - це діяльність фізичних та юридичних осіб у галузі авіації або організація повітряного руху України. На жаль, сьогодні велика кількість авіаційних підприємств є неприбутковими або ж малоприбутковими. Вважаємо, що

велика роль у вирішенні питань визначення й оптимізації величини фінансових результатів належить бухгалтерському обліку і аналізу, адже можливість отримання найбільшого ефекту при найменших витратах, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів значною мірою залежить від того, наскільки швидко і точно підприємство здійснює облік та контроль власних витрат і доходів. У статті проаналізовано проблеми формування та обліку фінансових результатів діяльності підприємств авіаційної галузі, а також їх динаміку за останні роки. Розкрито сутність поняття «фінансові результати діяльності» як економічної категорії. Під час проведення аналізу у загальній динаміці результатів діяльності авіаційних підприємств в Україні за останні 10 років умовно можна виділити три етапи розвитку:

1-й етап (2008–2010 рр.) – період переважання кількості підприємств, діяльність яких оцінюється як збиткова;

2-й етап (2011–2012 рр.) – період покращення фінансового стану та результатів економічної діяльності українських підприємств;

3-й етап (2013–2018 рр.) – період погіршення тенденцій розвитку українських підприємств, з найвищою амплітудою в 2014 р.

Дані розрахунків за останні 2 роки, які було проаналізовано в цій статті, дають змогу стверджувати, що ситуація все ж таки покращується, але дуже повільними темпами і цього не достатньо для виведення авіаційної галузі на новий рівень. Україна – безумовно авіаційна держава і ми віримо, що ситуація зміниться на краще.

**Постановка проблеми.** Успіх країни залежить від збалансованої діяльності всіх її галузей. Задля покращення рівня життя в Україні та запобігання масовій еміграції, держава має створити такі умови за яких кожна організація та підприємство зможе забезпечити своїх працівників конкурентоспроможною заробітною платою та сприятливими умовами роботи. Досягти даної цілі можливо лише за умови високої прибутковості підприємств та організацій. Керівництво підприємств повинно дбати про

фінансовий результат фірми, а також ретельно його планувати. Планування діяльності є надзвичайно важливим етапом в процесі управління, тому на більшості підприємствах поруч з бухгалтерським обліком ведуть і управлінський. Його значення важко переоцінити так як отримання позитивних фінансових результатів значною мірою залежить від вміння отримати найбільший ефект при найменших витратах.

При грамотній організації ведення бухгалтерського та управлінського обліку на підприємстві можна не тільки об'єктивно і своєчасно відобразити витрати і доходи, вести контроль за виконанням плану й дотримання кошторисів витрат, але й виявити резерви зниження собівартості продукції, визначити шляхи оптимізації доходів і витрат, що дасть можливість істотно покращити фінансові результати підприємства та підвищити його конкурентоспроможність.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання покращення показників фінансових результатів досліджували у своїх працях Я.В. Соколов [8], А.Г. Завгородній [9], Г.В. Савицька [10], Ф.Ф. Бутинець [11], Є. В. Мних [12], Л.В. Фролова [13] та багато інших. Не зважаючи на велику кількість праць, які вже існують, питання управління фінансовими результатами не розкрито до кінця. Причиною цього виступає науково-технічний процес, який вимагає від підприємств постійної зміни та адаптації. Ще однією причиною є неоднозначне тлумачення сутності фінансових результатів та виявлення основних чинників, які негативно впливають на дані показники в період занепаду економіки країни.

**Постановка завдання.** Метою даної статті є дослідження фінансових потоків авіаційних підприємств та економічних показників, які мають значний вплив на формування фінансово-господарських результатів їх діяльності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Авіаційне підприємство, як і будь-яке інше, в умовах ринкової економіки бажає вести беззбиткову

діяльність, покривати свої витрати власними доходами та отримувати прибуток. Головна мета підприємства, як суб'єкта ринку, - отримання прибутку для задоволення соціальних та економічних інтересів членів трудового колективу та інтересів власника майна підприємства.

У звітному році авіаційна галузь продовжує демонструвати позитивну динаміку розвитку. За даними Державної авіаційної служби у I півріччі 2018 року перевезення пасажирів, вантажів та пошти здійснювали 30 вітчизняних авіакомпаній, виконано 46 тис. комерційних рейсів (за I півріччя 2017 року – 42,5 тис. рейсів). При цьому, за статистичними даними послугами українських авіакомпаній скористалось 5421,5 тис. пасажирів, що на 18,8 % більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. Разом з цим, обсяги перевезень вантажів та пошти збільшились на 22,8 % та склали 43,7 тис. тон. Пасажиропотоки через аеропорти України зросли на 26 % та досягли відмітки 8965,8 тис. чоловік [1].

Звертаючи увагу на існуючі тенденції, було досліджено динаміку показників фінансових результатів (доходів та витрат) лідерів на ринку авіаперевезень України: пасажирські перевезення – авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» (МАУ), вантажоперевезення – ПрАТ «Авіакомпанії «Українські вертольоти» (табл.1). Для аналізу було обрано самі ці дві авіакомпанії, тому що вони обидві є лідерами, але на різних ринках в одній галузі, тому існує можливість описати дану сферу бізнесу з різних сторін.

З таблиці видно, що чисті доходи від реалізації мають позитивні зрушення як на ринку пасажирських перевезень, так і на ринку вантажоперевезень. Собівартість реалізованих продукції та послуг авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» зростає, на противагу цьому собівартість перевезення в ПрАТ «Авіакомпанії «Українські вертольоти» зменшилась. За даними фінансової звітності прибуток МАУ знизився у порівнянні з 2016 роком (з 1880634 тис. грн. до 1699133 тис. грн.), проте



прибуток «Українських вертольотів» поступово збільшується (з 291196 тис. грн. до 325893 тис. грн.) [2].

*Таблиця 1*

**Динаміка фінансових результатів діяльності лідерів ринку авіаційних перевезень України [2]**

Показник	МАУ			Українські вертольоти		
	2016	2017	(+,-)	2016	2017	(+,-)
Чистий дохід від реалізації послуг	17829440	22102836	4273396	1086730	1718997	632267
Собівартість реалізованих послуг	15948806	20403703	4454897	1393104	795534	-597570
Валовий: прибуток	1880634	1699133	-181501	291196	325893	34697
Інші доходи	414058	441896	27838	44472	341024	296552
Адміністративні Витрати	248864	270243	21379	31141	92477	61336
Витрати на збут	1946868	2409091	462223	1282	3700	2418
Інші витрати	67754	99786	32032	169508	542497	373989

В процесі написання статті було проведено розрахунок коефіцієнта фінансової незалежності для обраних авіакомпаній за останні 3 роки.

Коефіцієнт фінансової незалежності – це показник, який говорить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі [3].

Для Авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» даний показник збільшився з -0,97 у 2015 році до -0,6 у 2017 році. Так само позитивні зрушення мають і ПрАТ «Українські вертольоти» з 0,45 у 2015 році, до -0,02 у 2017 році (рис.1). Отже, вітчизняні авіакомпанії зміцнюють свої позиції на ринках.

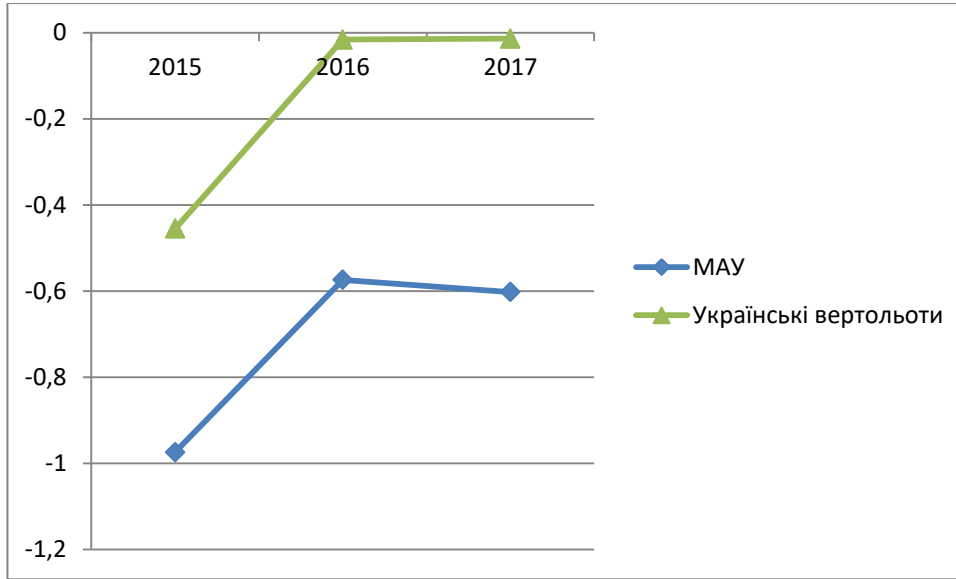


Рис. 1. Показники фінансової незалежності

Засадою виживання та основою стабільного стану для будь-якого підприємства є фінансова стійкість, тобто такий стан майна підприємства, який гарантує йому платоспроможність. Тому в ході написання статті було також проведено розрахунок коефіцієнта фінансової стійкості (частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі) (рис.2).

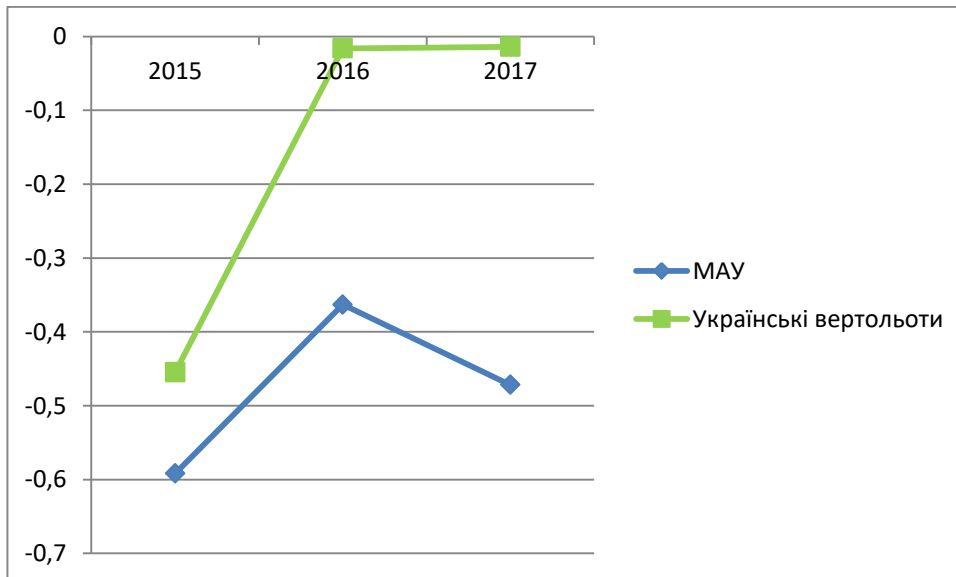
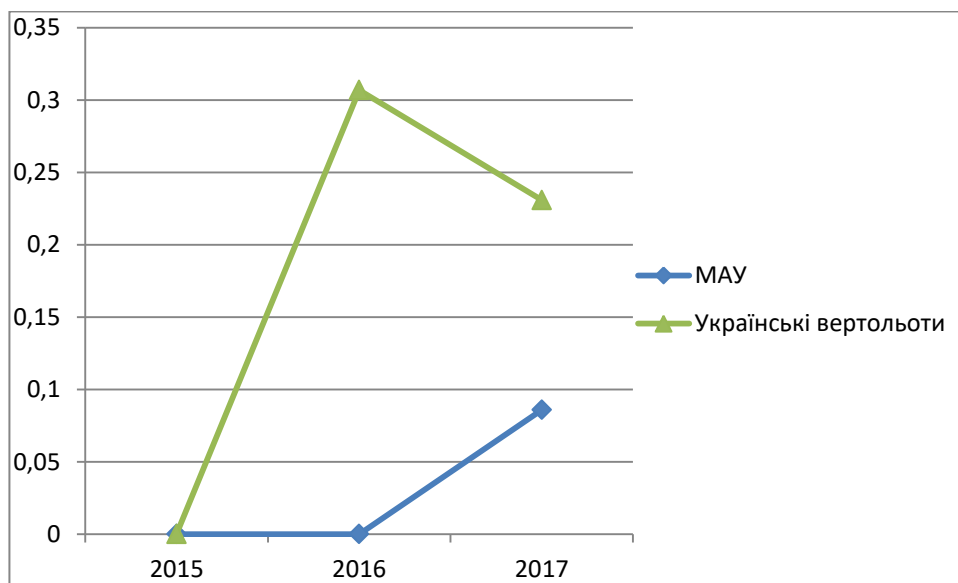


Рис. 2. Показники фінансової стійкості

З рисунку видно, що «Українські вертольоти» мають позитивні зміни в показниках фінансової стійкості, значення зросли з -0,45 у 2015 році до –

0,01 у 2017 році. Деяко гірша ситуація спостерігалась у даних показниках для Авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України», у 2015 році він становив - 0,45, у 2016 відбулися покращення до -0,36, але у 2017 році коефіцієнт знову знизився і досягнув значення -0,47.

Наступний показник, якому слід приділяти максимум уваги при плануванні та управлінні фінансовими показниками це рентабельність. Рентабельність реалізації послуг — економічна категорія, що характеризує ефективність реалізації послуг (продукції, товарів, робіт) [3] (рис.3).



**Рис. 3. Показники рентабельності**

Дослідження рентабельності діяльності підприємства є важливим напрямом фінансового аналізу. Результати досліджень дають відповіді на безліч питань, пов'язаних із фінансовими та управлінськими рішеннями, що є основою підвищення конкурентоспроможності підприємства. З рис.3. видно як стрімко зросла рентабельність послуг МАУ у 2017 році у порівнянні з 2016 та 2015 роками. Це свідчить про підвищення економічної ефективності підприємства та збільшення його впливу на внутрішньому ринку. На противагу МАУ, у ПрАТ «Українські вертольоти» прослідковується зниження рентабельності у порівнянні з показовим 2016

роком, де показник рентабельності досягнув максимальної відмітки за останні роки діяльності компанії і становив 0,3.

Ми вважаємо, що задля покращення фінансових результатів, проаналізовані компанії мають провести детальний аналіз ринку та визначити своє місце на ньому, а також, підлаштовувати компанії під сучасні умови ринкової діяльності та зробити їх максимально стійкими.

**Висновки з проведеного дослідження.** На нашу думку, особливу увагу слід приділяти маркетинговій політиці, політиці структурних та технічних змін авіаційних підприємств. Для авіаційної галузі надзвичайно важливим є проведення політики в галузі науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт. Також важливо активніше провадити інвестиційну діяльність та залучати в компанії все більше інвестицій.

Отже, за своєчасного проведення аналізу показників фінансового стану авіаційного підприємства, оцінки їхньої рентабельності, незалежності, фінансової стійкості, виявлення негативних причинно-наслідкових зв'язків, розробки та впровадження заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану в довгостроковому періоді, авіаційні підприємства зможуть збільшити свій потенціал, відновити платоспроможність та прибутковість, а підтвердженням цього є позитивна тенденція, яка існує на сьогодні та склалася в проаналізованих за останні роки показниках.

## Література

1. Офіційний сайт Державної авіаційної служби, Підсумки діяльності авіаційної галузі України за I півріччя 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/documents/diyalnist/p%D1%96dsumki%20d%D1%96jalnost%D1%96/25838.html>

2. Інтернет-портал smida.gov.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/98863/165/template>
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Повітряний кодекс України (2011, зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3393-17/ed20170412>
5. Овсійчук О. В. Удосконалення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / О. В. Овсійчук // Управління розвитком. - 2013. - №10. - С. 34-36.
6. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підручник] / Н.М. Ткаченко; 6-е вид., доп. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – 982 с.
7. Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік в Україні на початку ХХІ століття» // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 5. – С. 63–64.
8. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт как сумма фактов хозяйственной жизни.— М.: Магистр ИНФРА-М, 2010. – 224 с.
9. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М., Партин Т.І. Бухгалтерський облік. Основні теорії і практики: Підручник. – 3-тє вид., доопрац. і доп. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 340 с.
10. Савицька Г. В.. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. — 3-тє вид., випр. і доп. — К. : Знання, 2007. — 668 с.
11. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник / Ф.Ф. Бутинець (відп.ред.). — 2-ге вид., доповн. і перероб. — Житомир: ПП "Рута", 2007. — 704 с.

12. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник. — К., 2008. — 513 с.
13. Фролова Л. В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства / Л. В. Фролова, О. В. Роженко // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 3. – С. 199-209.

### References

1. Oficijnyj sajt Derzhavnoji aviacijnoji sluzhby, Pidsumky dijajnosti aviacijnoji ghaluzi Ukrainy za I pivrichchja 2018 roku [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.avia.gov.ua/documents/diyalnist/p%D1%96dsumki%20d%D1%96jalnost%D1%96/25838.html>.
2. Internet-portal smida.gov.ua [Elektronnyj pesyps]. – Rezhym dostupu: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/98863/165/templ>
3. Podatkovyj kodeks Ukrainy № 2755-VI vid 02.12.2010r., zi zminyamy ta dopovnennjamy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Povitrijanyj kodeks Ukrainy (2011, zi zminyamy ta dopovnennjamy). [Elektronnyj pesyps]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3393-17/ed20170412>
5. Ovsijchuk O. V. Udoskonalennja analizu finansovykh rezuljtativ dijajnosti pidpryjemstva / O. V. Ovsijchuk // Upravlinnja rozvytkom. - 2013. - №10. - S. 34-36.
6. Tkachenko N.M. Bukhghaltersjkyj finansovyj oblik, opodatkuvannja i zvitnistj : [pidruchnyk] / N.M. Tkachenko ; 6-e vyd., dop. i pererob. – K. : Alerta, 2013. – 982 s.
7. Rekomendaciji Mizhnarodnoji naukovo-praktyčnoji konferenciji «Bukhghaltersjkyj oblik v Ukraini na pochatku KhKhI stolittja» // Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. – 2016. – №5. – S. 63–64.

8. Sokolov Ja. V. Bukhghalterskyj uchët kak summa faktov khozjajstvennoj zhyzny.— M.: Maghystr YNFRA-M, 2010.— 224 c.
9. Zaghorodnij A.Gh., Partyn Gh.O., Pylypenko L.M., Partyn T.I. Bukhghalterskyj oblik. Osnovni teoriji i praktyky: Pidruchnyk. – 3-tje vyd., dooprac. i dop. – Ljviv: Vydavnyctvo Ljvivs'koji politekhniki, 2012. – 340 s.
10. Savycjka Gh. V.. Ekonomichnyj analiz dijalnosti pidpryjemstva: navch. posibnyk. — 3-tje vyd., vypr. i dop. — K. : Znannja, 2007. — 668 s.
11. Moshenskyj S. Z., Olijnyk O. V. Ekonomichnyj analiz: Pidruchnyk / F.F. Butynecj (vidp.red.). — 2-ghe vyd., dopovn. i pererob. — Zhytomyr : PP "Ruta", 2007. — 704 s.
12. Mnykh Je. V. Ekonomichnyj analiz dijalnosti pidpryjemstva: Pidruchnyk. — K., 2008. — 513c. 13. Frolova L. V. Metodychni pidkhody do ocinjuvannja ekonomichnoji bezpeky pidpryjemstva / L. V. Frolova, O. V. Rozhenko // Aktualjni problemy ekonomiky. - 2016. - № 3. - S. 199-209.